

Batmanisk ballade*

Lene Elsig Theilgård

Dette er en batbims beretning om at være batbesat; og det er ikke mindst, fordi den film stort set har været mit eneste, eller i hvert fald bedste, aktiv i selskabslivet på det seneste, det vil sige indtil i går.**

Nu er det nemlig sådan, eller *var* sådan, at jeg allerede havde set den, allerede i juli ...

Ikke fordi jeg tilhører den batfixerede undergrundsavantgarde, iblandt hvilken filmen har cirkuleret som piratkopi.

Næh, det forholder sig sådan, at jeg, som den trendy person jeg gerne vil være, i sommer var på visit i Guds eget land og i dets Gotham City (som for de, der endnu ikke af sig selv vil nikke genkendende til dette tidens tegn, kan oplyses, er den ondskabens by, som flagermusemanden udfrier fra det onde). Og som i mangt og meget refererer sig til New York City, dette filmagtige indbegreb af moderne frygtelighed, som turister i tusindvis strømmer til, for at føle et lystfyldt gys over.

Et lystfyldt gys over Manhattans vanvittigt forvoksede stumme og monolitiske skyskraberskulpturer; for at vandre gennem en velkendt fjernsynskrimi og kigge forskræmt ud af øjenkrogene på den civiliserede verdens affald og lort; for at begejstres over dens ufrivilligt ironiske storslåethed, dens ufattelige rigdom og smukke mennesker og dens uhyrlige slum og vulgære, grimme og udstødte fattige.

Virkeligheden på det helt store lærred; så tæt på, at man næsten ikke kan trække vejret for storbyens dunster eller af bar benovelse.

- Wow, totally awesome!

Jeg havde egentlig hidtil, som det velafrettede og socialt bevidste menneske jeg er, tænkt, at USA ku' de ha' for sig selv; dette supermarked af konsumkultur og discountmoral; dette overfladiske parvunsamfund, altid helt hysterisk grebet af den sidst nye overflods-dille; dette store land, hvis befolkning lider af total horisontforsnævring, hvis udsyn i alle henseender alligevel er begrænset til dens egen velnærede navle, og hvis arrogante økonomiske magt undertrykker, udbytter og kulturimperialiserer sin blinde liberalistiske vilje igenem.

* Oplæg til diskussion om forbrug ved fællesmøde d. 30. sept. 1989 mellem de to danske Retfærdredaktioner.

** Den amerikanske Batmanfilm (instr. Tim Burton) havde premiere i Danmark d. 29. sept. 1989.

“God, guts and guns built America”. “A dollar and a dream”, værs’go! Go for it!

- Og det gjorde jeg så! Ganske støt og roligt gennem et par år havde jeg udviklet et *behov* for Amerika.

Et behov, som, hvis man ville analysere på det, ganske givet kunne reduceres til at være et resultat af kulturmarkedets reklamekampagner (de være sig subtile eller ej); et behov, som der på snedig og heldig-vis var en *vare*, som kunne tilfredsstillere. Og jeg følte behovet så stærkt og presserende, at jeg fløj hen (eller over) og købte den - og tilførtes dens værdi: Jeg er forbruger, og jeg er en tilfreds forbruger.

Ikke nok med, at jeg havde en forrygende tur, jeg har også fornøjelsen af at komme hjem og tilhøre en særlig gruppe af forbrugere: Jeg indtræder i et fællesskab, en uformel forbrugersammenslutning; vores - selvfølgelig allerede *for* store til at være rigtig smart - sammenslutning har det ene formål at adskille os fra alle de andre, de kulturoprigtige interrail-turister, eller hvordan det nu er.

Og Batman. - En film som det simpelthen er umuligt at ville lade være med at se!

Ikke fordi, det er enormt spændende efter den inciterende markedsføring, at finde ud af, hvad den egentlig, i virkeligheden handler om. Hvordan jokeren, i Jack Nicholsons egen opreklamerede person, egentlig stjæler billedet fra den nye tvetydige frelserfigur af en batman; ikke derfor; ikke af nysgerrighed, af simpel trang til at finde ud af, om det her batfænomen har noget på sig eller ej - for selvfølgelig har det ikke det.

Uden for så vidt, at det ville være dybt usmart, voldsomt utrendy at hale en antiamerikansk, kapitalkritisk, jeg-vil-ikke-give-mine-sparepenge-til-dem-holdning op af venstrefilosofiet, sættet af bevidste bandlysninger.

Man må netop ind og se den film, fordi man *ikke må* være et sådant tilbagestående værdivæsen ...

Ikke for at kunne diskutere dens potentiale som mulig moralsk mobilisering (det er jo netop sådan, at den onde joker stjæler billedet); men for i en blasert røgsky på refleksionens café (hvis vinduer er glimrende television) trygt at kunne give et henkastet besyv med og dermed markere, at man på en uimponeret, men ikke udeltagende, måde er *tidsmæssig*.

Det vil simpelthen være for gammeldags at lade være.

Altså, min desværre i går udspillede rolle i selskabslivet, som den, der havde det i tiden fremmeste kort på hånden, netop fordi det var kendt, velkendt, men endnu ikke åbenbaret, beroede på den omstændighed, at jeg havde forbrugt en vare på det avancerede tidspunkt, hvor behovet for den vækkes, men hvor de fleste endnu ikke har haft mulighed for at tilfredsstillere det.

Et falsk behov, en ikke-varig forbrugsgode. Forledt af manipulerende reklamemekanismer til at ønske en fuldstændig tåbelig iscenesættelse af en *banal* konflikt mellem godt og ondt.

© Austin Martin

Eller fatal?!

Når vi snakker sammen, og på det seneste i anledning af forårets seminar har snakket om forfordeling, er det lynhurtigt, og til adskilliges ærgrelse, blevet til en diskussion om forbrug; og jeg tror nok efterhånden, det må være fordi, det er det, det handler om, om omfordeling af midler til forbrug. Og når vi så har talt om forbrug, tror jeg nok, det har været implicit (eller explicit eller bare i cit.) at der findes *gode*: reelle og rigtige contra *onde*: kunstige og falske behov; de gode behov har en endelig karakter, og de skal, kan, bør tilfredsstilles af så hensigtsmæssige i økonomisk, økologisk, politisk, social og kulturel henseende varer som muligt, så forsvarligt som muligt.

Når vi taler om forfordeling, taler vi om uretfærdigheder i forbrugsmuligheder med hensyn til disse hensigtsmæssige varer. Vi taler på vegne af dem, eller dem af os, som ikke har råd til at give deres, eller vores, børn sunde, *gode*, grøntsager og *gode*, sunde, bøger.

Og på det store plan om den 3. verden, på hvis udbyttede flæsk vi sidder med dårlig samvittighed.

Og vi taler om rettens, eller lovgivningen som princip, evner som

omfordeler, som retfærdighedsuddeler, mens vi alle sammen, tror jeg nok, sidder og ved med hinanden eller os selv, at det handler om supernationale regelsystemer eller multinationale økonomiordner; en mystisk mekanisme, en mytisk struktur, som enten er ond eller blind.

Men efter en hektisk halvfjerds år hallucination er det gået op for også os i den kritiske position - position *passé composé* - at verden ikke lige sådan står til at redde, at de store omvæltninger ikke står lige for døren, så vi tager pragmatisk, nødtvunget til takke med at opføre os så forsvarligt som muligt på de givne vilkår og med de redskaber, som vores fag har spillet os i hænde og tænker ikke længere på med ét at få bindet fra Justitias øjne, men bare på dog at løfte en lille flig og få tingene, det hele, noget på ret kurs, ret færd; for sikkert er det, at én eller anden mystisk mekanisme/mytisk struktur spiller hende et puds ... eller er det?

© Austin Martin

Hva' hvis nu det ikke er sådan, hva' hvis det ikke passer? hva' hvis de gode reelle behov ikke er endelige? Hva' hvis naboeens græs er grønne-
re? Hva' hvis Robinson Crusoe er død og med ham den klassiske økonomis, herunder marxismens forestilling om "naturlige" behov? Hva' hvis sondringen mellem nytteværdi forskellig fra byttéværdi ikke holder? Hva' hvis vi ikke længere konsumerer brugsværdien men reklameværdien - tegnværdien? Hva' hvis referenten irreversibelt har løsrevet sig fra betegneren? Hva' hvis forbrugsbegæret er umætteligt?

Hva' hvis den mystiske mekanisme hverken er ond eller blind, men netop en mytisk struktur, et ritual for den kastrerede kritik? Hva' hvis Justitia har forladt os, forladt vores Retfærd af lutter kedsomhed til fordel for cineasttilværelsen i den virkelige virkeligheds cinematografi? Hva' hvis vores stakkels ressourcefattige sociale tabere griner en hemmeligt ironisk latter over at have bidraget til batbølgens billiarder? Hva' hvis det er ægte katarsis at gå i biografen og se en mand sove med hovedet nedad? Hvad hvis? Hva' hvis "systemet" ikke smiler overbærende, repressivt tolerant til os, men oprigtigt bekymret spørger os til råds om vores, i egne øjne, para-paradigmatiske observationer og løsningsforslag? Hvad hvis vores møde hviler drømmeløst på bristede forudsætninger? - Kan vi så hæve?

Kan vi hæve mødet?

© Austin Martin

Hæve mødet og på et hængende hår unddrage os exkommunikationen, på et hængende hår hoppe på den rasende accellererende informations- og kommunikationssamfunds model- og simulationsvogn? Sige "ja tak" Habermas, vi overvejer at køre i dit nyidealistiske kommunikativt handlende automobil, mens vi lader os forføre af Beaudrillard? Skal vi sige "tak", vi vil gerne tegnsættes i dine teorier om modellens og simulationens prognosticerende virkelighed. Sige "nej", vi begræder ikke tabet af autenticitet, vi styrter gerne indad i

de døende stjerners implosion, vi opfører os gerne som altopsugende sorte huller? Sige "du har forresten ret", frigørelsens program er udtømt, vi tager gerne den allerede foranstaltede objektivering på os, vi indser, at alt hvad der er tilbage, er objektets ironi, vores tavse eller småpludrende flertals kolde ligegyldighed overfor skærmens skuespil? Sige "ja", hvorfor cementere parodien, hvorfor ikke parodiere den endnu meget heftigere hurtigt? Sige modellen virker, atomkrigen lurer ikke om hjørnet, vi har atomnedrustningsfarcen og SDI til at simulere krig, det virker! Sige katastrofen er allerede udspillet med katastrofeberedskabet! Sige "ha ha" magt, du kan ikke skræmme os med din klamme hånd, for vi er endnu klammere og tager til dit museum, USA, for at more os over dit sande ansigt! Fnise underfundigt, når vi driver gæk med meningsmålingerne og seertalundersøgelserne, forbrugsanalyserne, Gallup og alt hans væsen? Sige "wauw" sikken flot rød farve, når Rhinen forurenes foran vores afmægtige øjne, sige "ih" regnskovsrkerne og kineserknægtelsen er vel nok et betagende skue? Opgive den kedsommelige konsensus om alverdens onde fortrædeligheder, endeligt vedkende os kvalmen over de endeløse og dybt forudsigelige diskussioner om, hvorvidt negrene er født med rytmesansen, kvinderne med omsorgen og magten med overblikkets manipulation? Hvis vi får rollen som tilskuere, så skal det ikke længere kunne legitimere sig med vores aktive ansvar, så viser vi, at tilskuerens vinkel er gennemførlig og venter - så længe det skal være - til skærmen kører kold og slukkes, fordi den ikke længere kan udholde angsten for vores sorte, tavse stuer?

Nu kunne man måske tænke, at det lyder så skrækkeligt, at jeg, ikke fordi det måske ikke er sandt, men fordi sandheden er uudholdelig, vil kaste mig ud i endnu en flimrende ordflom af benægtende besværgelser.

Men nej - og det er ikke, fordi jeg ikke, i hvert fald på rettens område, stadig egentlig er et dybt moralsk menneske, for det er jeg egentlig; men jeg ser forudsætningerne glide mig af hænde og opløses i en stadigt uigennemsigtigere tåge af ustadige og flertydige præmisser. Jeg vil det ikke sådan, men jeg *føler* det sådan: min stud.jur.-betegnelse er et alibi og ikke noget punkt at orientere sig efter. Jeg nærer ikke længere afsky for horrorfilm og splatteræstetik, jeg går til containertv og nyder at se scratchvideo, fordi jeg *føler* det er sandt, *føler* hvordan mine ædle ambitioner på verdens, juraens og egne vegne opløser sig i futuristiske fragmenter og æstetiserende betragtninger bort fra den etiker jeg startede ud som.

Let's batdance: beat the bat!

Litteratur

- Jean Baudrillard, *Amerika*, Akademisk Forlag 1987.
- Jean Baudrillard, (Mark Poster, ed.), *Selected Writings*, Stanford University Press 1988.
- Italo Calvino, *Hvis en vinternat en rejsende*, Tiderne skifter 1984.
- Hal Foster, *Recordings, Act, Spectacle, Cultural politics*, Bay Press Seattle, Washington 1985.
- Lis Frost, *Reproduktionsteknologi: Rettigheds-, procedural- eller omsorgsetik?*, Tidsskrift for Rettsvitenskap 2/89, p. 89 ff.
- Lis Haugaard, *Postfeminisme*, arbejdsnotat nr. 1, Cekvina ÅU 1987.
- Carsten Jensen, *Sjælen sidder i øjet*, Gyldendal, DK 1985.
- Milan Kundera, *Om Glemsel og Latter*, Gyldendal, DK 1985.
- Markus, *Det Ny Testamente*, kap. 11, vers 12-14.
- Nikos Stangers (ed.), *Concepts of Modern Art*, Thames and Hudson Ltd., London 1981, p. 97 ff.

Forfatteroplysninger:

Lene Elsig Theilgård, stud.jur., Aarhus Universitet.

Fotografoplysninger:

Austin Martin, box 60, Landsdale, PA 19446 USA.

(Det i oplægget omtalte seminar omtales andet steds i dette nummer af Retfærd. red.)